Pagini bucovinene

ANUL II, nr. 7(19)

IULIE 1983

SUPLIMENT EDITAT ÎN COLABORARE CU COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ SUCEAVA

autograf

Mona Lisa...

Bucovina este aura nordică a Dunării...

Nu există om și cetățean al țării să n-aibă dorința pură de a cerceta obcinele bucovinene atît de aurease și de invidiat după aburul Deltei atît de argintiu.

Dragoș a încălecat munții descălecînd în Moldova. Cununa lui era Bucovina.

Poeții de aici, într-un fel aparte, stîrnesc în mine un sentiment de dragoste și de liniște sufletească ce dau frumusețe și austeritate ochiului fix și neplîngînd...

De-aș mai trăi o viață m-aș naște în Bucovina!...

Și cînd văd un cuvînt surîzînd, fără să vreau, mă gîndesc la Bucovina, Mona Lisa noastră...

Nichita STĂNESCU

Nichita Stănescu

Azi

STAREA DE VEGHE

O fotografie de la un conclav scriitoricesc îi înfățișează alături pe Alexandru Ivasiuc și Nichita Stănescu. Poetul: coborît adînc în sine, ascultînd, parcă, o muzică numai de de el auzită, un buddha ascultînd, în spatele pleoapelor lăsate, priveliști proteice ale spiritului. Romancierul: încordat ca un arc, cu expresia tăioasă din care țîșnește către cineva o privire-laser anihilantă, lansînd, după cum arată curiozitatea uimită sau indiferența suspectă a celor din jur, una din acele replici îndrăznețe, tranșante și fără ripostă — expresie a dialogului său polemic cu lumea. Trebuia să-i sărbătorim, anul acesta, pe amîndoi la cincizeci de ani; fatalitatea a făcut ca pe Al. Ivasiuc numai să-l comemorăm. După doar zece ani de activitate scriitoricească, el a devenit, de la cutremurul din 1977, una dintre marile absențe ale literaturii noastre contemporane.

La apariția romanului „Vestibul" nu-l întîlnisem încă. Știut fiind procentul de autobiografie pe care prozatorul analist o varsă în plăsmuirile sale de prim-plan, eram tentat să mi-l imaginez după tiparul doctorului Ilea: marcat de complexe, introvertit dilematic; am întîlnit, peste un timp un om total opus imaginii pe care mizasem. Era, înainte de toate, o personalitate luminoasă; dar nu avea acea sclipire fosforescentă care se slujește numai pe sine, ci una care radia pînă departe și persistent. Era puternic, nu dominator; ființele egolatre sau meschine nu aveau ce căuta în jurul lui căci putea provoca infarct sau icter prin teribila emisiune de sine, absolut netrucată, prin puternica tensiune intelectuală la care-i obliga pe interlocutori. O conversație cu el era o experiență extraordinară. De fapt, nu dialoga, ci monologa. Pornea din banal, ca un copac care, la ieșirea din pămînt, nu se deosebește de un fir de iarbă. Creștea rapid, trunchiul îi devenea viguros și dur, urca, se ramifica uimitor fără a-și pierde coerența, atingea cote primejdioase, căpăta turnuri insolite; nu putea fi oprită din lăuntru pînă nu devenea un edificiu de sine stătător, ci numai întreruptă din afară; dar nici nu putea fi reluată: avea regim de unicat.

Venea în Bucovina, căreia-i aparținea în linie paternă, sub pretextul odihnei, dar, deși probabil scria mai puțin, lucra, de fapt, la fel de intens ca în restul anului. Și nu numai în camera cu interior de chilie mănăstirească, ci în întreg spațiul bucovinean. Îl fascinau monumentele de artă de aici și avea o pasiune deosebită pentru Dragomirna. În vara anului 1976 am ascultat, cred că aproape în întregime, eseul pe care intenționa să-l scrie despre arhitectura și pictura medievală moldavă în contextul artei europene; ceea ce-mi amintesc despre el este că demonstrarea originalității, valorii și convergenței acesteia cu cultura și civilizația continentului nostru era impecabilă. Un amănunt: considera că silueta unică a Dragomirnei s-ar datora faptului că Anastasie Crimca, arhitectul și ctitorul ei, ar fi avut același defect de vedere ca El Greco; și găsea destule argumente în restul operei acestuia. Corolarul eseului era integrarea perfectă a monumentelor Bucovinei în totalitatea artei europene. În aceeași ultimă vară proiecta apariția la Suceava a unei reviste a cărei conducere era gata să și-o asume; nu din orgoliu, nici pentru publicitate, ci din acea nelimitată generozitate care îl caracteriza.

Constat că toate paginile omagiale care s-au scris despre Al. Ivasiuc cu diferite prilejuri sînt constant enumerative; fiecare dintre cei care l-au cunoscut se străduie să catagrafieze cît mai multe din datele personalității sale complexe și proteice. S-ar mai putea adăuga una: deschiderea către universalitate, imperios necesară atît propriei opere, cît și întregii noastre literaturi contemporane. Era un cosmopolit în sensul excelent al cuvîntului — de cetățean al lumii, angajat total în problematica și în destinul ei. A înțeles că scriitorul român de azi nu trebuie doar să comunice cu literatura altor popoare, ci este dator să se implice total în destinul umanității; să se simtă responsabil nu numai de ce se petrece în perimetrul național, ci și la scara întregului glob. Sensul suprem al vocației militante a operei sale, blazonul ei, este asumarea destinului „lumii celei mari și agitate, cutreierată de marile neliniști și ambiții, de veșnica neajungere".

Spuneam mai înainte că biografia lui Al. Ivasiuc nu poate fi descoperită în cele ale personajelor sale. O singură dată este ispitit de autoportret — unul al artistului în tinerețe—, în Corn de vînătoare, dar nu atît ca imagine în oglindă, cît ca destăinuire a profesiunii de credință. Mihai de Giulești, ajuns, prin puterea minții, dintr-un anonim nobil de țară unul dintre puternicii Europei, era stăpînit de o „foame chinuitoare de întrebări" despre lume, nu despre sine și veșnic neliniștit din cauză că pentru el existau spaime mai mari ca spaima de moarte, pentru că totul se putea întîmpla, nimic nu urma să se desfășoare firesc, și să se repete. Starea de veghe la destinul omului reprezintă pentru Al. Ivasiuc condiția ultimă a artistului.

Mihail VULCAN

Plimbare prin pădure fără cele cinci simțuri

Hai în pădure să ne ascundem
printre fantome printre copaci
ochiul meu astfel să nu mai vadă
că înspre seară tu te prefaci

și-acolo noaptea să ne și pierdem
ca într-o mare altundeva
strigătul nostru să nu se-audă
decît în cazul că n-am striga

floarea pădurii și fructul ei
frunza căzută și frunza vie
deodată noaptea să nu miroasă
și de aceea nici să nu fie

să punem mîna pe cîte-o ghindă
pe cîte-un arbore care-a căzut
și mîna noastră nici să nu simtă
cuvîntul nostru să fie mut

să ne prefacem că nu știm ce e
fructul acela iluminat
să-l duci la gură să n-aibă gustul
pe care totuși l-ai așteptat

oare nu sîntem noi dulci fantome
să mă întrebi la ureche deodată
-n pădurea asta fără arome
de care alții spun că se-mbată

Nicolae PRELIPCEANU

INEDIT

Mărturii

Racul reprezintă pentru mine începutul, poate, al unei noi etape de creație și, tocmai de aceea, sinteza temelor aș spune, a obsesiilor mele: avalanșa puterii, puterea, violența, lupta pentru umanitate și, mai ales pentru om. Omul viu, concret, omul cu care dai mîna, nu o abstracțiune acceptată de oricine. Cetitorul poate va vedea, în spatele unui roman exotic, problemele veacului nostru, fără culoare locală, desenate geometric.

Alexandru IVASIUC

Alexandru Ivasiuc în compania unor cineaști

„Potențele necesare unei dezvoltări strălucitoare, de importanță mondială, a lingvisticii, a filosofiei și a altor ramuri ale științei românești există"

Interviu cu profesorul universitar, doctor docent GHEORGHE IVĂNESCU, membru corespondent al Academiei R. S. România

Octavian Nestor: Stimate tovarăște profesor, în primul rînd trebuie să vă spun că „Paginile bucovinene" sînt onorate de a vă avea invitat la una din rubricile sale în care și-a propus o radiografiere complexă a fenomenului spiritual contemporan cu ajutorul unor personalități marcante ale culturii românești. Aș dori ca, pentru început, să reparcurgeți succint traiectoria vieții dumneavoastră, trecînd prin acele puncte care au marcat destinul omului, al profesorului, al savantului.

Gheorghe Ivănescu: Născut în 1912, am deschis ochii asupra lumii în timpul primului război mondial și conștiința mea a fost preocupată atunci de cîteva evenimente importante care s-au petrecut în satul meu, Vutcanii. Eram nepotul unui învățător care a murit pe frontul dobrogean în octombrie 1916, la douăzeci și șase de ani, un învățător care își închinase puținii ani de învățămînt și ridicării poporului român din satele județului Fălciu. Acest învățător, mort pe front pentru realizarea unității naționale, a constituit pentru mine un far al întregii vieți, dar, bineînțeles, mai ales în epoca tinereții. De la dînsul rămăsese în familia noastră un cult pentru Nicolae Iorga și o serie de cărți de istorie. Așa se face că unele din primele mele preocupări s-au îndreptat asupra studiilor de istorie a românilor. În satul meu, în timpul războiului, a poposit și un doctor în astronomie, de la Paris, Nicolae Enache de la Olt, care ne povestea, membrilor familiei mele și mie, un copil pînă la șase ani, viața lui de studii la Paris. Aceasta m-a făcut să doresc, încă din anii aceia, să devin și eu om de știință și să studiez cîndva în acest centru al culturii mondiale care era Parisul.

(continuare în pag. III)

Discuție consemnată de Octavian NESTOR

A PRIVI

Tăcerea lui mă ninge...

Atunci cînd prindea să-și rostească ideile, obsesiile, temele viitoarelor sale cărți sau amintirile, Alexandru Ivasiuc devenea numai spirit, flacăra vie, mistuitoare și pătimașă. Am avut privilegiul, (nu-mi vine a crede că l-am pierdut) să fiu cîteva veri — el venea la Suceava numai vara — în preajmă-i. Apartenența la Bucovina și-o revendica după tată, iar după mamă pe cea maramureșeană. Dealtfel, cît a stat la Suceava, a fost găzduit de tante Valeria, sora tatălui său, în casa de pe strada Dragomirnei. În camera de lucru îl mai așteaptă și acum masa la care a scris ultima sa carte, Racul.

Diminețile era inabordabil. Își impusese un regim de lucru temeinic, nu primea pe nimeni, munca sa prelungindu-se pînă înspre orele amiezii. Veneam la el către seară și porneam spre Mănăstirea Dragomirnei; o atracție irezistibilă îi poruncea parcă să refacă mereu drumul acesta. Intenționa să scrie un amplu eseu despre acest inegalabil monument arhitectonic. N-am să-mi iert niciodată faptul că nu am reținut pe bandă magnetică colocviile noastre de atunci...

Către apusul soarelui, porneam apoi spre locurile cerbilor lopătari, în pădurea din preajma mănăstirii — rezervație cinegetică prohibită vînatului, de unde ne întorceam parcă mai tineri, purificați de toate cele lumești.

Cînd vorbea, amintirile sale, temele viitoarelor sale cărți deveneau realitate palpabilă, personajele lor se implicau în discuțiile noastre, cealaltă realitate, cea înconjurătoare, estompîndu-se, pierzîndu-și contururile...

Ultima oară l-am întîlnit la Athenée Palace, către sfîrșitul lunii februarie 1977. A venit însoțit de Nicolae Manolescu, mi-a dăruit Racul *și m-a rugat să-i rezerv o cameră la hotelul Arcașul din Suceava. După două zile și-a contramandat intenția. A urmat, apoi, noaptea de 4 martie 1977...*

Ar fi avut acum 50 de ani, timp în care, cîte dintre proiectele sale literare ar fi devenit realitate? Greu de spus!

Pentru mine însă el continuă să vină în fiecare vară la Suceava și eu îl însoțesc ca și atunci, spre Dragomirna, deși acum, tăcerea lui mă ninge...

George DAMIAN

Cronica literară

C eea ce frapează în **Migrația iluziei** (Editura Junimea, 1983) este absența totală a reflexelor contemporaneității ; nici un ecou al convulsiilor sau avînturilor mapamondului, nimic din impasurile și nădejdile omului de azi, niciuna dintre obsesiile și dilemele poetului nevoit să se integreze ritmurilor galopante ale epocii nu tulbură unda clară a poemelor acestui volum. Performanța poetului, dacă ne este îngăduit să o numim așa privind lucrurile dintr-o perspectivă strict artistică, presupune, fără îndoială o atitudine polemică : în fața asalturilor derutante ale momentului, poetul trebuie să-și păstreze cumpătul și să supună tot ceea ce intră în raza existenței sale unei instanțe mai înalte. Dacă și-ar întoarce fața spre trecut, plasîndu-și opțiunile ontice la o distanță oarecare de prezent, ar nega, în fond, lumea, sau măcar specia umană, aplicîndu-i stigmatul degradării. Dacă, dimpotrivă, s-ar preda, cu arme și bagaje, viitorului, ar însemna să se lase, cel puțin pînă la un punct și cel puțin din punctul de vedere al menirii artei, în voia iluziei. Și într-un caz, și în celălalt, demersul poetic ar fi acuzat romantic ; or, Gheorghe Lupu se refuză categoric romantismului de orice coloratură, optînd cu neîndoielnică sinceritate pentru o „candidă clasicitate". De ce candidă ? Pentru că poezia lui, așa cum ni se înfățișează în **Migrația iluziei,** nu reține din viața lumii decît eternul bine și eternul frumos, mai exact, ceea ce este pentru el bine și frumos ; instanța supremă căreia se supune este eternitatea, la care accede prin suprimarea timpului, adică situarea, de fapt, a existenței în afara lui, sau prin absolutizarea clipei. Calea aleasă este coborîrea în sine — un fel de narcisism eliberat de orgoliul individualității irepetabile : „O sete străveche-mi resoarbe făptura ca marea /.../ Trupul bunicului meu intră viu în vecie / Vai născătoare a fiului gîndului bun / Ochiul tău harnic muririi renaște lumile" („Cîmp magnetic"). Privindu-se în oglinda propriului sînge are perspectiva ,nu numai a strămoșilor, dar și pe cea a urmașilor — evident, la nivelul speței umane : „Nu acum, dar voi veni să-mi privesc / Răsăritul în noul-născut și de-acolo / Sărutîndu-vă călcîiele voi coborî / Sub voi ca o trestie din care / Veți înflori disperați" („Semn I"). Identificarea eu-lui propriu cu cel al Omului îi permite situarea la o altitudine de la care se limpezesc cîteva dintre miracolele benefice ale existenței — veritabile coloane de marmoră ale eternității : iubirea, frumusețea, germinația, comunicarea dintre limitat și infinit. Poetul este un hierofant lucid care transmite discipolilor însemnele sacre : sămînța, cîntecul, femeia, vinul, steaua : „De plugărit dacă vei avea noroc, / Fă-o așezat și cu tragere de inimă ; / De vorbire de ți se va face, / Vorbește numai cît îi trebuie faptei ; / Femeia dacă-ți va călca pacea, / Fă-o pacea ta și

GHEORGHE LUPU
migrația iluziei

mama copilului tău ; / Să meargă veste-n iarbă și ceruri / Că omul ocrotește și bucură lumile" („Învățătură").

Poezia lui Gheorghe Lupu, dionisiacă dar fără dimensiune orgiastică, este definibilă, în primul rînd, prin pannaturism ; o poezie al acelui aprilie abstract al Marilor Dionysii : „Ce conversează în aprilie / Jivinele duioase negrăit ? / Dulce-i mușchiul de pe cumpăna / Pînditoare fără somn. / Tînăra ureche sîngeră-n / Malul apei răsărit de corn. /.../ Sub astrul fără odihnă / Pasărea-și face cuibul" („Ecou"). Germinația universală este sensul ei cel mai adînc. În fiecare ființă trăiește sămînța din care s-a ivit și pîlpîie cea prin care se va eterniza ; oamenii își au obîrșia în brazda în care încolțește și bobul de grîu, se însămînțează ei înșiși în pămîntul nesfîrșit de primitor înfrățindu-se cu vegetalul într-un alt ciclu al vieții : „Cunosc : voi muri cumsecade / Sub brazde-n monada eternă / Să-mi gîlgîie grîie-n arcade / Fiindu-mi fiindu-le pernă" („Respirație"). Moartea nu mai este dispariție ci transmutație, de unde și absența fiorului tragic la perspectiva întoarcerii în elemente, înlocuit de acceptarea aproape entuziastă a condiției limitării : „Mă culc în vie apărat de struguri / Cînd bate vîntul ca un cîine bun. / În trupul țărnii se dezbracă trupul — / Amurgul este ochiul meu postum. // ... // De regnuri suspendate umblă vorba. / Planeta-și dăruie obrazul copt. / Via cu strugurii de marmură / Se coace sub cămașa mea de tort" („Fraternitate").

Chiar și lirica de dragoste, puternic senzuală, emanînd dintr-o robustă candoare virilă (exceptînd acele poezii în care cuvîntul este excesiv emfatic și gestul posesiunii inutil teatralizat) nu se oprește la simpla jubilație a simțurilor, ci curge mai departe în epitalamuri tandre amintind de erotica argheziană matură : femeia este pămînt tînăr, deci mai aproape de Demeter decît de Venus.

Cînd poezia are ca obiect poezia, rezultă un inefabil orfism, poate cota lirică cea mai înaltă pe care o atinge **Migrația iluziei :** „Privighetorile-și descarcă sufletul / Spre-auzul miezului de noapte sus / Smulgînd auzului un alt auz. / / Fecundă raza-n rază se-mlădie. / Atunci hazard acum geometrie / Născutul grai de-o maică ancestrală / Își află pacea-n propria-i răscoală".

Dincolo de unele crispări și prețiozități ale discursului (altfel matur, original fără obsesia inovării și deplin constituit) mai ales la nivelul limbii, și de cîteva vagi sonuri barbiene sau stănesciene răzlețe, adevăratul volum de debut al lui Gheorghe Lupu relevă un poet capabil să transfigureze realul, iar nu să-l ilustreze în conformitate cu prognoza lirică la zi.

Mihail IORDACHE

S tarea de intimitate cu spațiul originar al Țării de Sus este suficient de tensionată liric încît zăgăzuiește instinctiv viituri patetice în această ultimă plachetă de versuri a Viorícăi Ana Cozan, apărută la editura „Junimea". Unda duioșiei, a dezrădăcinării acceptate, nu-i în nici un caz repudiată printr-un act voluntar de a fi în ton cu moda, ci se insinuează sfios mai curînd prin subteranul (de care vorbea T. Vianu) celor zise, în acord deplin cu firea modestă (la propriu) a poetesei ce știe să asculte, să recepteze sensibil mesajele neîncetate ale copilăriei, ale peisajului bucovinean distinct, încît aproape că autoarea nu rostește cuvîntul ales, ci acesta se rostește singur. Gestul liric are o oarecare solemnitate (răsfrîngere a temperamentului și a educației primare, definitorii ca în cazul matricei stilistice a lui Sadoveanu ș.a.), dar în același timp este vechea supunere la esența universală prin consimțirea perceptibilului presant (există undeva precizarea : „pădurea mea de dinafară") care-i modelează gesticulația metaforică însăși — devenind o permanență a stării poetice caracteristice.

Peste tot, acest copil al pădurii humorene este asaltat de o adevărată migrație a cerbilor („veneau spre mine fluvii / de coarne sunătoare"), ploaia este o lactație abundentă a „lupoaicelor cerului", norii-s numaidecît „cîlții cerului" care trec... peste „umbra sîrmoasă a scaieților", încît fata poienelor fără seamăn cu greu reușește desprinderea („să-mi adun din iarbă fața") spre abstracțiuni mai curînd generoase, fragile, chiar cochete ; „lupii, păstrăvii, cerbii, cocoșii umblă-n amiază / poetul vine o dată pe an,

VIORICA ANA COZAN
întîlnirea cu mine

celebrează / și se-ntoarce tălăzuind cu stele intrările".

Întîmpinăm sistematic un fel de păgînitate panteistică, totuși necontemplată static, ci în perpetuă zbatere „firească", fără ieșiri din matca hărăzită, fără placidități ale calmului aparent pentru ochiul obișnuit. Zoologicul, vegetalul, umanul (la urmă, conform legilor evoluționismului !) coabitează peste toate cele multimilenar știute ; spiritul răscolitor, descoperitor, cu precădere neliniștit al veacului, secondat de cel neapărat demiurgic al poetului vizitează fie doct, fie mirat acest imperiu al statorniciei, propunînd noi raporturi și dimensiuni ; cu toate pasagerele „flori ale răului" poetesa optează fundamental pentru starea de fapt și de drept a înfrățirii cu natura (nostalgii asemănătoare încep să apară pretutindeni în literaturile lumii), cu pămîntul natal înainte de toate, cu ființa lui, cu sfințenia și dăinuirea lui.

Trecerea ineluctabilă a timpului e transpusă aluziv într-un spațiu al candorii : „oglinzile-s pline de oameni / nu-mi mai arată chipul demult", căci, iarăși alegoric, „rășina așa cum este rășină / se scoboară-ncet, neobservată" ; nota autoironică, șăgalnică, din finalul acestei poezii (**Întîlnirea cu mine**) nu acoperă — și nici nu-și propune, cred — prelunga înfiorare melancolică în fața eternului mecanism al viețuirii : „scoarța, uscată de sus în jos, cade / și rîde cum rămîn / creanga copilăriei înaltă-i / și verde mugurele ce-l mănînc".

Regnul vegetal este domeniul preferat în care se manifestă substanța infinită a sugestiilor autodefinitorii în planul unui optimism structural „poetic".

L. DUMBRAVA

Proză

CANICULĂ

E cald. Pe străzi se topește asfaltul. Oamenii merg pe lîngă ziduri, prelingîndu-se parcă prin fîșiile subțiri de umbră. Încerc să mă grăbesc dar renunț. Broboanele de transpirație îmi inundă fața. Mă șterg mereu cu batista și-mi blestem norocul de-a avea probleme cu mașina.

În sfîrșit, ajung în fața magazinului Auto-moto. Intru. Un ventilator uriaș, învîrtindu-se în mijlocul tavanului, trimite pale de vînt răcoritor. Mă simt mult mai bine.

În magazin nu e nimeni. Mă apropii de tejgheaua în dosul căreia stă plictisit un om între două vîrste, cu mustață pleoștită, privind în stradă.

— Bună ziua...

Nu mă aude, nu mă vede. Îmi reține atenția ecusonul de pe halatul gri : Teofil Jujău, vînzător. Încerc să-i captez atenția :

— Nene Teofil...

Pare trezit dintr-un vis frumos.

— Cu ce vă servim ?

Îi zîmbesc jovial, ca unui prieten.

— Aveți o piesă...

Fără să aștepte, îmi răspunde cu uimitoare promptitudine :

— Ieri am vîndut ultima bucată.

— Nici măcar una, așa, rătăcită. . .

— Nici.

— Nici din alea din plastic ?

— Nici.

Mă irită răspunsul acesta invariabil. Încerc să schimb tonul, s-o dau pe glumă.

— Nici roșii ?

— Nici.

— Nici castraveți ?

Nenea Teofil mă privește cu vădit dispreț.

— Vă credeam om serios.

Are dreptate. Am făcut o glumă stupidă. Dar, ce vreți, pe asemenea caniculă... Caut să mă reabilitez.

— O să mai primiți ?

— Încercați pe vineri la prînz.

— Aha !... Să nu vă las un aconto ?

Teofil mă privește apatic. Simt cum îi trec privirile prin mine pînă dincolo, prin vitrină, în stradă.

— Mă jigniți.

Din nou îmi șiroaie transpirația pe tîmple. Bag mîna în buzunar, să scot batista, în timp ce rostesc în disperare de cauză :

— Prefer să vă jignesc acum, așa, dar vineri să fiu sigur...

Fără să schițeze vreun gest care să-i trădeze interesul, nenea Teofil mă fură cu coada ochiului, apoi zice oarecum indiferent și apatic :

— Trei poli...

Mă iluminez. Simt că am găsit un limbaj comun.

— Bucata ?!

— Global.

Merg înainte cu îndrăzneala.

— De export ?

— Refuzat.

— Merge...

— Ca pe roate.

Îmi vîr mîna în buzunar din nou, cu batista umedă de transpirație, și scot portofelul.

— Atunci, pe vineri...

Teofil face, în sfîrșit, un gest ușor de protest.

— A, nu. Pe mine nu mă găsești vineri. De mîine sînt în concediu.

În clipa aceea simt că-mi îngheață sîngele în vene.

— Atunci ?!

— Vă servește colegul...

Calmul individului mă irită. Iar faptul că nu găsesc o piesă de nimic, în tot orașul, fiind nevoit să-mi țin mașina pe butuci, mă exasperează.

— Și, cum știe colegul că eu...

— Știe el.

— După ce ?

— După... poli.

Mă dumiresc. Înclin capul aprobativ.

— Aha !

— Mai dați doi poli.

— Pentru o pereche ?

— Pentru relație.

Desfac iarăși portofelul. Discret număr bancnotele și i le strecor pe sub mînă. Cu o agilitate de prestidigitator, Teofil le trece simplu în buzunarul propriu.

— Nu-i prea scump ?

Teofil își pleoștește mai mult mustățile. Privirea lui apatică se prelinge galeșă prin geamul vitrinei în stradă pe unde nu trece nimeni la ora aceea de amiază caniculară. Nici în magazin nu mai e nimeni altcineva în afară de noi doi. Aștept răspunsul care întîrzie. În sfîrșit, aud cîteva cuvinte, rostite alb.

— Atunci, veniți sîmbătă.

— Și, sîmbătă găsesc.

— Nu.

— Păi ?!...

— E mai ieftin.

Ce s-o mai lungesc ; mă-nvoiesc.

— Bine. Fie, vineri. Dar vreau cu accesorii cu tot.

— A ! Trebuia să spuneți de la-nceput.

— De ce ? Are vreo importanță ?

— Ne-nsemnată. Mai puneți un pol.

— Pentru accesorii ?

— Pentru băiatul de la magazie.

Mai desfac portofelul cu aceeași discreție, deși magazinul e în continuare pustiu.

— Dar, vineri e sigur ?

— Ce, sîntem copii ?!

Cu asemenea asigurări răsuflu ușurat și dau să plec.

— Atunci, pe vineri. La revedere...

— Păi, ce facem, dom'le ?

E pentru prima dată cînd Teofil pare impacientat. Nu-nțeleg.

— Cu ce ?

— Nu luați marfa ? Vă fac bon.

Sînt uluit.

— Acum ?

— Păi, nu ne-am înțeles ?

— Pe vineri. V-am dat și aconto...

Vînzătorul își reia atitudinea contemplativă.

— Mă rog, cum doriți. Dacă vreți să așteptați pînă vineri...

Simt că mă aflu în plină capcană a absurdului.

— Cum, îmi puteți da, totuși, acum piesa ?!

Teofil Jujău mă privește derutat la rîndu-i de naivitatea mea și adaugă rece :

— Un pol pentru urgență.

— În plus ?

— Nu. Separat.

— Fie.

Mai bag mîna odată în portofel. Omul din fața mea îmi întinde cu candoare bonul.

— Plătiți la casierie treizeci și doi de lei și optzeci de bani.

Iau bonul fără să-mi cred ochilor. Răstorn portofelul cu fundul în sus. Deodată simt că mă trec iarăși toate sudorile. Ridic privirile disperate spre nenea Teofil.

— Dom'le, fii amabil, împrumută-mi pînă mîine optzeci de bani, că nu-mi ajung. N-am...

De data aceasta nici măcar nu mă mai onorează cu privirea. Indiferent,, și la fel de calm, îmi ia din mîna bonul, îl mototolește și-l aruncă sub tejghea, continuînd să privească plictisit în stradă. Apoi, în timp ce în magazin intră o pereche de tineri, îmi spune :

— Lăsați... Nu-i nevoie... Veniți vineri...

Constantin CUBLEȘAN

FLORIN BRATU

neiertat

Neiertat să rămînă păcatul
Sfetnic de a-ți fi fost și rană
Pentru-nceputuri
Și pentru-necatul ropotelor reci
De iele și smei.
O, noapte, mă ierți
Pentru-nfruntatul poverilor stelelor ?

Eu, netrebnicul, te uit aici,
Regina mea singură, în fiecare dimineață,
Cînd soarele-și joacă această
Nemăsurată taină...

ca ochii pădurii

Ca ochii pădurii la plecarea devreme a păsărilor,
Se-arătau cîntăreții în noaptea cea neagră a cailor
Din cîmpiile Bărăganului meu.

Văd de atunci lunecînd arama peste colnice
Toamna lumina ideii umplînd-o
Greu stăpînită venind înserarea.

Liniștea, astfel, e un viscol de sonuri
Pe scitice locuri învolburîndu-se
Peste perpetua privire spre-nalturi a ierbii.

singurătate

E-o rugăciune,
Înflorind, parcă,
În așteptarea lui Fidias însuși,
Stînca aceasta
Arătîndu-și
Mării
Marmura pură.

Vin umbre pe maluri,
Vuietul adîncului
Suie-n frunzele sălciilor,
Iar algele își îndoaie coapsele
În euforice dansuri,
Căci stînca își ascunde comorile
Și-adîncă rămîne
Și singură...

arzînda lumină

Arzînda lumină
Dreaptă am vrut ca să-mi fie,
Căci eu rostesc : nesilită mi-e
Propria-mi neatîrnare,
Cum nesilit adevărul că totul rămîne
După ce trupul ne pleacă.

O, suflet devine albastrul,
Spre a trece în arbori
Și în apele de taină
Ale văzduhului..

Lună,
Fată nebună,
Toate să-nsemni
În clipa ta de liniște,
Dacă mai este.
Dacă mai este.

clipa nordică

Și iată pescărușii zburînd de-a lungul străzilor,
Ca ape lungi,
Precum dragostea noastră
Adusă de la Mama Valahia
Stampă nouă pentru poarta castelelor de taină.

Poetul stelar visează mereu
Sub dalele dăruite Madonei
Încă o ninsoare a parfumurilor celeste,
Tot rotind astrele în jurul gîndului său
Înfiorat.
La ce pot gîndi eu, aici, acum,
Privind marea,
Punctul de gheață de dincolo ?
Poate la orga Oliviei
Ascultînd, cu toate sunetele ei,
Trecerea pescărușilor triști
De-a lungul inimii mele !...

castelul

Vrăjitorii-și trecură pe-aici pelerinele
Și blesteme se-ncuiară în ziduri,
Bătrîne fantome îl spintecă iarăși,
Cu ochi de salamandră,
Și nu-și lasă semnul pe dalele roșii —
Tălpi cu răbojuri de taină.
Și iată, o, iată cum crestele-și moaie
În vitralii de criță,
Taina castelului sporindu-și,
Și ning pretutindeni pădurile blînd
Și sînt eu ninsoare și liniște sînt.

INTERVIU

(urmare din pag. I)

Anii din urmă ai liceului, pînă în 1930, au fost pentru mine anii de început de formare ca om de știință în domeniul istoric și lingvistic. În clasele a VI-a și a VII-a am citit gramatici grecești, bineînțeles mă ocupam și de latină și de istoria literară latină. Am citit și primele pagini dintr-un manual de lingvistică indo-europeană, acela al lui Valori : **Elemente de lingvistică indo-europeană,** apărut în 1924. Eram de pe atunci hotărît să devin un indo-europenist sau un elinist. În 1930 m-am înscris la Universitatea din Iași, la secția de filologie clasică și filologie românească. Acolo am întîlnit un savant ca Philippide care mă satisfăcea din toate punctele de vedere, pentru că se ocupa atît de istoria poporului român, cît și de limbile indo-europene și era un profuntd cunoscător al limbilor greacă și latină. Mai tîrziu am început să apreciez teoria lui despre limbaj, în general, care mi se pare pînă astăzi una dintre cele mai originale și mai judicioase din toate timpurile. Așa se face că am ajuns licențiat în filologie modernă, specialitatea limba și literatura română. Aceasta n-a însemnat însă că am renunțat la indo-europenistică ; am continuat a citi și ca student studii de indo-europenistică în franceză, germană, studii de lingvistică generală, ca acela al lui Saussure. A fost un lucru important pentru mine faptul că profesorul Iordan m-a recomnandat pentru o bursă de un an de zile la Paris. Am obținut această bursă, și în anul 1934—1935 am studiat acolo cu învățați ca Mario Rocques, în domeniul lingvisticii romanice, și J. Vendryes, în domeniul lingvisticii indo-europene. Alți doi ani, 1935—1937, i-am petrecut la Roma, ca membru al Școlii Române din acest oraș. Și acolo am urmat studii de lingvistică romanică, în special pe cele ale lui Giulio Bertoni, și de lingvistică indo-europeană, pe cele ale lui Antonino Pagliaro, de gramatică comparată a limbilor indo-europene. În felul acesta mi s-au trasat de pe atunci clar drumurile pe care trebuia să le urmez de-a lungul vieții mele. Ar fi interesant de spus că și peregrinările mele de la Iași la București, de la București la Timișoara, de la Timișoara la Craiova și înapoi la Iași au avut urmări în ce privește studiile mele de lingvistică românească. Am cunoscut în felul acesta graiurile poporului din atîtea regiuni ale țării și multe din ele au fost introduse în **Istoria limbii române,** publicată în Iași în 1980, precum și în alte studii de lingvistică pe care le-am publicat.

O. N. : V-aș ruga să vă referiți la contribuția adusă de bucovineni în domeniul căruia v-ați consacrat — lingvistica.

G. I. : Activitatea lingvistică românească în Bucovina începe cu Sextil Pușcariu, care a fost numit profesor la Cernăuți în 1906, la propunerea lui W. Meyer-Lübke, profesor de lingvistică romanică la Universitatea din Viena. Sextil Pușcariu a fost profesor de istoria limbii și literaturii române pînă în 1918, cînd a fost însărcinat de Consiliul dirigent din Ardeal să organizeze Universitatea din Cluj. În cei doisprezece ani de activitate în Bucovina a scris o splendidă istorie a literaturii române vechi și a redactat primul volum al **Dicționarului limbii române** publicat de Academie. Pușcariu a creat în Bucovina și o școală de lingvistică. Elevii săi direcți sînt Alexe Procopovici și Leca Morariu.

Alexe Procopovici a predat istoria literaturii vechi și istoria limbii române, ca și cursuri de lingvistică generală. În 1946 a fost transferat la Universitatea din Cluj. Leca Morariu s-a ocupat de aproape de literatura modernă și a adus numeroase contribuții în legătură cu viața și opera lui Eminescu. Dar el este și un remarcabil lingvist. A publicat texte istro-române culese de el și nenumărate studii de lingvistică românească, unele mari, ca acela intitulat **Morfologia verbului predicativ român.**

Atît Procopovici, cît și Leca Morariu au creat și ei o școală de lingviști și istorici literari. Voi pomeni pe Traian Cantemir, astăzi profesor pensionar în Iași, autorul unor studii de lingvistică și istoria literaturii române. În primul rînd sînt de pomenit **textele istro-române** publicate acum cincisprezece ani, de mare interes pentru lingviști și care aduc fapte noi, necunoscute pînă atunci, din domeniul limbii istro-române. Un alt lingvist bucovinean, Petru Iroaie, a funcționat ca asistent la Cernăuți, apoi la Iași, și, în cele din urmă, la Palermo. Acolo a publicat cu cîțiva ani în urmă un prim volum de studii de **Istoria limbii și literaturii române** pe care l-am recenzat eu în „Analele" Universității noastre pe anul 1978. Un volum de peste o sută de pagini, dar foarte prețios, atît prin colaborarea italienilor, elevi ai lui Petru Iroaie, cît și prin studiile sale, în special unul foarte personal despre „torna, torna fratre".

Printre alți lingviști formați la școala lui Procopovici și Leca Morariu trebuie să pomenim și pe fostul meu coleg, astăzi profesor pensionar, Ștefan Cuciureanu, remarcabil italienist și autor al unor studii de istorie culturală româno-italiană.

În general, activitatea bucovinenilor se situează la un înalt nivel științific ; fără ea nu se poate și nu se va putea **studia în viitor istoria limbii și literaturii române**

O. N. : Căreia dintre școlile lingvistice românești îi datorați formația și concepția care a stat la baza elaborării impresionantei dumneavoastră lucrări : **Istoria limbii române ?**

G. I. : Am învățat de la toate. Însă, în ceea ce privește concepția despre limbaj, mă inspir în primul rînd din școala lui Philippide și în mai mică măsură din școala lui Densusianu. Din școala lui Pușcariu nu am luat idei de ordin general, ci numai afirmații în legătură cu istoria limbii române. Însă, bineînțeles, că și în școala lui Pușcariu se pot găsi puncte de vedere de lingvistică generală interesante despre care eu încă n-am avut ocazia să scriu.

O. N. : Acum, cînd vă aflați la apogeul unei activități științifice cu totul remarcabile, ați putea să jalonați, să prevedeți dezvoltarea lingvisticii românești și, eventual, a lingvisticii mondiale ?

G. I. : Desigur, o întrebare la care eu am răspunsuri de multă vreme, dar pe care mă jenez să le expun, cel puțin cîteodată, pentru că planurile mele de activitate și felul cum mi se pare mie că se poate dezvolta lingvistica românească și chiar mondială nu corespund cu cele ale colegilor din România, ale fostilor mei profesori, chiar și ale lingviștilor în vîrstă din această perioadă și nici cu ale colegilor din străinătate. Întrucît, după mine, teoria de lingvistică generală a lui Philippide poate determina o schimbare pe plan mondial a metodelor de lucru și a concepțiilor despre limbaj în genere, eu aș crede că lingvistica românească și chiar cea mondială trebuie să se dezvolte plecînd de la teoriile lui Philippide, cu corectările necesare și pe care, cred că în parte le-am adus eu. Dar această părere se izbește de rezistența a sute de lingviști, poate chiar mai mulți, pînă pe la o mie, cîți sînt în toată lumea, și care socot că trebuie să urmăm drumurile bătute pînă astăzi în lingvistica occidentală. E vorba de **structuralism,** cu modificările care s-au adus după 1950, de **generativismul transformaționalist,** de **teoria actelor de vorbire,** de **noua semantică,** de **noua socio-lingvistică,** de **noua psiho-lingvistică...,** de **semiotica** contemporană, creată după 1950, care are pretenția de a revoluționa lingvistica, deși mie mi se pare că influența ei asupra lingvisticii nu poate fi decît redusă și în mare parte va trebui reconsiderată pe baza rezultatelor obținute pînă astăzi în lingvistică.

Toate aceste curente domină încă puternic lumea lingvistică contemporană. Cred că numai prin numeroase traduceri și studii în legătură cu activitatea lingvistică a lui Philippide și prin aplicarea acestor principii la diversele limbi străine s-ar putea arăta lumii lingvistice că se pot concepe și alte moduri de a face lingvistică.

Participarea la congresele internaționale de lingvistică prin comunicări ar putea atrage atenția multor lingviști în această privință.

Am fost numit în Comitetul de onoare al celui de-al XVII-lea Congres Internațional de Lingvistică și Filologie Romanică ce va avea loc de la 28 august la 30 septembrie anul acesta la Aix-en-Provence, unde voi avea ocazia de a expune unele din punctele de vedere pe care le cred juste, în contradicție cu alte puncte de vedere.

Chiar și fără orientarea lingvisticii pe baza lucrărilor de lingvistică generală ale lui Philippide, despre care am vorbit, se poate spune că în viitor lingvistica românească și cea mondială vor fi extrem de bogate. Am dat o cifră aproximativ necontrolată, de circa o mie de lingviști care ar activa azi în toată lumea, dar chiar în țara noastră sînt cîteva sute de oameni care lucrează în domeniul lingvisticii.

Lingviștii români, după opinia mea, au multe lucruri de îndeplinit. Cred că trebuie să se studieze mai amănunțit și graiurile dialectale care nu sînt cunoscute suficient numai pe baza celor două mii de întrebări ale chestionarelor pe care le-au alcătuit lingviștii. Trebuie să se facă monografii despre aceste graiuri ; trebuie să se studieze din nou istoria limbii literare, epocă cu epocă pînă astăzi ; trebuie să se rezolve problema gramaticii în legătură cu logica, cu studierea faptelor de logică ; trebuie să se adune faptele de limbă dialectale care ne dau indicații asupra extinderii românilor dintr-o provincie în alta, din Ardeal în Moldova și în Muntenia și chiar din Muntenia și Moldova în Ardeal și, eventual, și alte probleme.

O. N. : Într-o discuție anterioară avansați ideea că gîndirea românească, nu numai în lingvistică, ci și în alte domenii : în filozofie, critică literară, literatură chiar, ar putea să formeze o școală care să dea o direcție pe plan mondial, așa cum s-a întîmplat, bunăoară, cu școala lingvistică de la Praga. De ce credeți că pînă acum nu avem o școală de talie europeană sau mondială și care ar fi condițiile ca ea să se realizeze la noi ?

G. I. : Potențele necesare unei dezvoltări strălucitoare, de importanță mondială, a lingvisticii, a filozofiei și a altor ramuri ale științei românești există, dar, din nefericire, cu toate că se vorbește așa de mult astăzi la noi despre numeroasele personalități culturale care au adus contribuții de mare importanță pe plan mondial la elucidarea unor probleme științifice, noi nu am ajuns încă la crearea unei școli de lingvistică în stare să determine o nouă dezvoltare a lingvisticii mondiale. Poate sîntem la această înălțime în domeniul medicinei, poate și în domeniul astronomiei, cu profesorul academician Onicescu, dar în privința literaturii, a criticii literare, este clar că nu am ajuns să trasăm noi un drum în cultura mondială. În ceea ce privește lingvistica, socot că aceasta se explică prin faptul că lingviștii români au simțit, de la 1919 încoace, că au prea mult de învățat de la școlile lingvistice străine. Și realitatea este aceasta. Dar, învățînd de la străini, am uitat că lingvistica românească prin Philippide și Densusianu, era în posesia unor idei și metode de cercetare noi, care, împreună mai ales, ar fi putut duce la o schimbare pe plan mondial.

Sîntem mereu dispuși să considerăm ca ultim adevăr ceea ce se publică în ultimii ani în Apus. Este o atitudine greșită, pentru că aceiași oameni și-au schimbat de cîteva ori părerile în ultimii treizeci sau patruzeci de ani. Poate că cei care lucrează astăzi în domeniul lingvisticii generale la români și în domeniul aplicării acestor principii la limba noastră nu simt nevoia să critice curentele lingvistice străine în ceea ce au ele criticabil. Faptul se explică și prin tinerețea acestor oameni, poate și prin aceea că nu s-a pus în fața lingviștilor din țara noastră ideea clară a unei școli lingvistice românești, cu o atitudine proprie pe plan mondial.

Cred însă că și în celelalte discipline, aș zice în filozofie, în critică, noi putem da pe plan mondial noi curente de gîndire. Deja în 1939 profesorul Mircea Florian de la Universitatea din București, într-un articol din „Viața românească", intitulat **Filozofia românească** susținea că rolul românilor în istoria universală a filozofiei ar fi acela de a face ordine în haosul de teorii filozofice din Apus, din care multe erau iraționaliste sau făceau elogiul iraționalului, intuiției. El susținea că aceasta este singura mare faptă care se mai poate face în istoria filozofiei mondiale : a arăta ceea ce este eronat, ceea ce este just, a crea o nouă sinteză în domeniul filozofiei. Bineînțeles că noi privim astăzi această concepție a lui Florian dintr-un punct de vedere mai larg, întrucît ne-am asumat și principiile materialismului dialectic, pentru care deja Joja, în anii de după 1950, a dat contribuții esențiale, de natură să influențeze, cred, filozofia occidentală. Joja era pe deplin conștient de nevoia ca românii să aducă un punct de vedere original în cultura noastră, în filozofia noastră și a militat pentru el, văzînd în marxism o posibilitate de renovare, de exemplu, a logicii contemporane. Dar această cale nu cred că este urmată de filozofii mai tineri, dintre care de altfel mulți se ocupă numai cu descrierea curentelor filozofice contemporane, într-un spirit critic, firește, dar care nu s-a ridicat pînă la o sinteză personală, de valoare mondială.

Ca să trec la alt domeniu, consider că școala critică românească cea care nu s-a lăsat influențată de curente critice din Apus, de exemplu de **noua critică** din Franța, de noul criticism american și alte curente din poetica și critica literară occidentală, se păstrează pe tradiții vechi, create de Lovinescu, mai ales, mai puțin, acum, de Ibrăileanu, dar nu a ajuns la hotărîrea de a critica, de a cerne ceea ce se observă ca principii și metode în critica din Franța, din Statele Unite, eventual din Germania, din Italia, din Spania.

O. N. : Considerați, deci, că este nevoie, la noi, de mai mult spirit critic în preluarea acestor curente din gîndirea contemporană.

G. I. : Într-adevăr, este nevoie de mai mult spirit critic, care, de altfel există la cercetătorii români și în domeniul lingvisticii și în domeniul criticii literare. Atîția critici literari români s-au pronunțat net contra acceptării întocmai a curentelor din Apus, dar această critică a ideilor nu este organizată. Nu se ajunge la publicații în care să se arate ce este eronat în aceste concepții. Se consideră, cred, că nu e nevoie să luăm atitudine prea amănunțită față de critica din alte țări. Și cu aceasta ajung la o idee mai generală, care privește organizarea culturii române în viitor.

— Este necesar, ca atunci cînd o idee justă este afirmată de cineva, alții s-o aprecieze și s-o sprijine, eventual să și-o însușească, pornind de la premisa că ea este un bun cîștigat pentru cultura națională.

O. N. : La începutul activității dumneavoastră ați fost preocupat nu numai de lingvistică, ci și de interpretarea fenomenului literar. V-aș ruga să ne mărturisiți în ce măsură aceste preocupări au rămas o permanență în activitatea dumneavoastră și în ce măsură o parte din ele au fost abandonate sau amînate pentru mai tîrziu.

G. I. : Un curs de estetică al lui Octav Botez, litografiat în vremea studenției mele, retipărit ulterior de Ilie Dan, m-a făcut să văd multe lucruri pe care nu le înțelegeam pînă în epoca studenției. După reîntoarcerea din Italia, în 1937, am recitit opera lui Ibrăileanu și am înțeles marea ei valoare.

Am venit spre literatură, cred, tot de la lingvistică. Am constatat că în perioada aceea nu se vorbea în cultura română de o **limbă poetică.** Termenul l-am luat de la Joseph Vendryes, fostul meu profesor de lingvistică celtică la Sorbona, la Ecole de hautes études din Paris. Am căutat să surprind **limbajul poetic,** înțelegînd prin limbaj poetic numai acele expresii sau acele aspecte ale operei literare care sînt valori estetice : frumosul, comicul, sublimul etc. În felul acesta am ajuns la studiul limbii poetice românești, studiu care nu are echivalente decît pentru puține limbi. Cunosc un studiu despre valorile poetice ale literaturii italiene, dar nu avem unul pentru literatura franceză, deși eu am plecat de la considerentele despre limbajul poetic francez ale lui Vendryes, deja pomenit de mine, și ale lui Ch. Bally, acesta din urmă rezumîndu-se la cîteva rînduri. Am fost preocupat, deasemeni, de tipărirea cursului lui Ibrăileanu de **Istoria literaturii române moderne,** în trei volume, însă nu așa cum a procedat tovarășul Piru, păstrînd întocmai un text scris în grabă, cu unele eliminări, cu unele redactări nefericite ale studentului, pe atunci, Iorgu Iordan, ci îmbunătățindu-l, adică procedînd așa cum au procedat editorii lui F. de Saussure. Socot că acest curs al lui Ibrăileanu care mie mi-a deschis o viziune deosebită de-a lui Lovinescu, Călinescu și a altor autori de istorii literare este cea mai frumoasă istorie a literaturii române.

Împreună cu N. A. Ursu, am stabilit paternitatea unui volumaș de traduceri și poezii originale, **Poezii nouă,** tipărit la Dubăsari pe Nistru între 1791 și 1797, în persoana boierului muntean Ioan Contacuzino.

Am redactat și o serie de articole pe care încă nu le-am publicat despre unii scriitori din veacul al XIX-lea și al XX-lea. Aș da informația că și despre dramele lui Ion Luca, pe care le consider valoroase și prin tematică. Bineînțeles am studiat valorile artistice ale limbii scriitorilor români. Mă refer la Iancu Văcărescu, despre care am publicat un articol în 1957, la Heliade Rădulescu, Alecsandri, Negruzzi, Eminescu, Gherea, Blaga.

O. N. : Înțeleg deci că unele studii despre limba scriitorilor români sînt încă nepublicate.

G. I. : Multe sînt nepublicate și nedefinite. Ar trebui să mai depun o muncă de cel puțin cîteva luni, dacă nu chiar un an, pentru a le aduce în starea de perfecțiune pe care o cere publicarea unui articol. Sper că pînă la urmă voi reuși să public un volum de studii de istoria literaturii române, în care ar intra și cele cîteva studii de folclor pe care le-am publicat și aș lăsa, poate pentru un alt volum, studiile despre limba scriitorilor. Un volum de studii de istoria literaturii, deci, și unul despre limba literară a scriitorilor.

Iași, 16 mai 1983

PERMANENȚE

Sofia Vicoveanca

Cîntăreți mari or fi fost în Țara de Sus, care înveseleau praznicele după glorioasele bătălii ale lui Ștefan cel Mare (și nu numai după ele !), trecînd măiestria lor prin vremi pînă la taraful lui Grigori Vindireu, dar o cîntăreață ca Sofia Vicoveanca n-a mai fost niciodată. De multe ori nu-mi vine a crede că există. O ascult ca pe-o pasăre măiastră și, după ce sfîrșește cîntecul, vraja continuă. Mă urmărește glasul ei unic, născut între colinele de sus ale țării, precum și făptura ei în care s-a întruchipat cîntecul.

Profilul de medalie veche, gîtul de lebădă neagră, înconjurat de mărgele, șuvoiul trupului cu mișcările domolite, totul se încadrează momentului melodic. Cînd o ascult, o emoție adîncă mă cuprinde. Înțeleg că mă integrez, folcloric, unui fenomen ireversibil. Am cules poezii populare și basme din Țara de Sus. Mi-i martoră culegerea **Dochița Împărătița.** Am cules proverbe și zicători din Banat **(Dacă poți ride, să rîzi),** precum și basme **(Făt-Frumos cel luminos).** Poeziile populare sînt, de fapt, cîntece. Mathias Friedwagner, pe care l-am cunoscut, a însoțit cîntecele culese **(Rumänische Volkslieder aus der Bukowina. Liebeslieder)** cu partiturile lor autentice.

Am cercetat, cu mare atenție, tot ce are Bucovina mai specific de la Nosievici, Vorobchievici, Porumbescu, Flondor, Șandru etc., precum și partiturile din colecția lui Friedwagner, și am constatat că Sofia Vicoveanca este pe linia marilor tradiții folclorice ale Țării de Sus. Ea întinerește foclorul nostru cel de toate zilele, fără de care n-ar exista nici literatură, nici muzică. Ea se coboară în adîncuri, fără nici o temere, susținută de extraordinarul și inimitabilul ei glas. Ar fi o Maria Tănase a noastră, dar Maria Tănase n-are nevoie de comparație. Pentru noi, Sofia Vicoveanca este mai mult, așa cum Maria Tănase este pentru alții, deși amîndouă sînt pentru noi toți două dintre marile noastre cîntărețe.

Cînd o auzi pe Sofia Vicoveanca **trăgănînd,** vezi în ea întruchiparea cîntecului vechi. Ea nu se sfiește de a cînta cu glasul ei, acomodat oricărui cîntec, strigături bărbătești. Începe domol, continuă cu o știință excepțională a domolirii și înăspririi vocii care te ține într-o tensiune extremă, parcă asculți trecutul întreg cîntînd în pridvor de seară, și apoi sfîrșește. Dacă este cuvîntul potrivit ! Sofia Vicoveanca este un cîntec fără de sfîrșit, ca o Coloană sonoră a Bucovinei. De cîte ori o ascultă cineva (mi s-au mărturisit mulți!), totdeauna rămîn nesătui de ceea ce a fost, așteptînd ceea ce o să mai vină. Ea a devenit, exponențial, însăși expresia cîntecului nostru.

O asemnea ființă, născută ca pasărea Fenix, din necazurile și bucuriile noastre, multe și mărunte, merită să fie adorată !

Petru REZUȘ

ROBERT A. HEINLEIN (S.U.A.)

se ridică o casă sucită

(urmare din numărul trecut)

Încetul cu încetul, înțelegerea problemei se înstăpînea pe trăsăturile sale. Se duse înapoi la fereastră și privi la camerele prin care își urmărise „hoții". Îl văzură dînd din brațe precum marinarii ce semnalizează, la distanță, cu stegulețe. „Ce faci?" îl întrebă Bailey.

— Veniți să vedeți.

Cei doi i se alăturară și-i urmară privirea. Patru camere mai încolo, văzură trei persoane, cu spatele, doi bărbați și o femeie. Bărbatul mai înalt și mai slab vîntura brațele într-un fel caraghios.

D-na Bailey dădu un țipăt și leșină din nou.

Cîteva minute mai tîrziu, cînd d-na Bailey avusese răgazul să-și revină într-o anumită măsură, Bailey și Teal se întoarseră unul spre altul.

— Teal, zise Bailey, n-are rost să te mai învinuiesc. Îmi închipui că nu ai vreo vină. dar sper să-ți dai seama că situația este disperată. Cum ieșim de-aici? O să murim de foame, zic eu.

— A, nu-i chiar așa grav. Doar eu am ieșit o dată.

— Da, dar nu mai poți — ai încercat.

— Oricum, n-am fost în toate camerele. Mai e biroul tău.

— A, biroul. Am trecut prin el chiar la început, dar fără să ne oprim. Vrei să spui c-am putea ieși pe una din ferestrele de acolo?

— Nu te repezi. Matematic, ar trebui să dea în cele patru camere laterale de la nivelul ăsta. Dar cum n-am tras măcar storurile, hai să încercăm.

— Mai rău tot nu poate fi. Dragă, ar fi mai bine să rămîi aici să te odihnești...

— Să rămîn singură în grozăvenia asta? Nici nu mă gîndesc!

D-na Bailey era în picioare înainte chiar de a termina ce avea de spus. Urcară. „Asta-i cubul din interior, nu, Teal?" întrebă Bailey pe cînd treceau prin dormitor pentru a urca la birou. „Vreau să spun, cubul care pe diagrama ta se afla în interiorul cubului mare."

— Exact. Ei, să aruncăm o privire. Presupun că fereastra asta dă în bucătărie. Teal prinse cordonul storului și trase.

Nu da. Brusc, fură scuturați de valuri de amețeală. Fără voia lor se prăbușiră pe podea, încercînd parcă să se agațe de covor. „Închide-l! Închide-l!" gemu Bailey.

Stăpînindu-și cu greu frica primitivă, atavică, Teal reuși să ajungă iar la fereastră și să închidă storul. Cu cîteva clipe în urmă, pe fereastra aceea priviseră **în jos** și nu **afară**, în jos de la o înălțime înspăimîntătoare.

D-na Bailey leșinase iar.

Teal plecă după brandy, în vreme ce Bailey îi masa încheieturile. Cînd își reveni, Teal se apropie încetișor de fereastră și ridică un colț al storului. Contemplă priveliștea o vreme, după care se întoarse spre Bailey. „Vino să vezi, Homer. Ți-ai dat seama ce e?"

— Nu te apropia, Homer Bailey!

— Lasă, Matilda, o să am grijă.

Bailey se alătură lui Teal.

— Vezi, acolo? E Chrysler Building cum mă vezi și cum te văd. Uite și East River și Broklyn.

Priveau de la o înălțime incredibilă, de mai bine de 300 m., la un oraș-jucărie, foarte activ de altminteri. „După cîte îmi dau eu seama, privim în jos pe o latură a lui Empire State Building, imediat de deasupra turnului"

— E un miraj?

— Nu cred, prea e perfect. Spațiul s-a „împăturit" aici prin a patra dimensiune a sa și noi privim peste muchia împăturită.

— Adică nu vedem asta în realitate?

— Ba da, nu-i vorba de asta. Nu știu ce s-ar întîmpla dacă am deschide fereastra asta, dar eu unul nu am chef să încerc! Totuși, ce spectacol! Ce spectacol! Hai să încercăm și pe celelalte.

Se apropiară de următoarea fereastră cu și mai multă grijă, și bine făcură. căci priveliștea nouă era încă și mai deconcertantă, și mai înnebunitoare decît cea de deasupra zgîrie-norului. Era doar un peisaj marin, oceanul nemărginit și cerul albastru, atît că oceanul figura la locul cerului și invers! De această dată erau cel puțin pregătiți sufletește, dar la vederea valurilor ce se rostogoleau deasupra, îi prinse răul de mare și traseră storul pînă a mai apuca d-na Bailey să „beneficieze" de vedere.

Teal privi spre a treia fereastră. „Te prinzi, Homer?"

— Hrîmm... hai, tot murim de curiozitate. Ușurel.

Teal ridică storul cîțiva centimetri. Nu văzu nimic, și-l mai ridică puțin — tot nimic. Încet, îl ridică în întregime. Priveau la —nimic.

Nimic, absolut nimic. Ce culoare are nimicul? Nu puneți întrebări idioate! Ce formă are? Formă are **ceva**. Aici nu putea fi vorba de adîncime, nici de formă. De nimic. Căci era... **nimic**.

Bailey își mesteca de zor trabucul. „Teal, ce zici de asta?"

Nepăsarea lui Teal fusese în sfîrșit zdruncinată. „Nu știu, Homer, zău nu știu... Dar cred că fereastra asta ar trebui zidită." Se uită fix la storul tras. „Poate că am privit un loc **lipsit de spațiu**. Am privit după un colț din a patra dimensiune și am dat de... nimic." Se freacă la ochi. „Mă doare capul."

Trecu ceva timp pînă să se îndrepte spre cea de a patra fereastră. Era ca o scrisoare nedeschisă. Dar îndoiala ascunde speranță. În cele din urmă, tensiunea devenind insuportabilă, însuși Bailey trase de cordon, peste protestele soției sale.

Nu era chiar așa de rău. În fața lor se întindea un peisaj **terestru**, ba chiar în poziția normală, și atît de aproape încît biroul părea a se afla la parter. Atît că n-avea nimic care să-i atragă.

Un soare incandescent se profila pe un cer galben ca lămîia. Solul ars, steril, părea ostil oricărei forme de viață. Cu toate că ea ar fi existat, reprezentată de cîțiva copaci bizari, care zvîrleau spre cer brațe noduroase, împletite, la extremitatea cărora crescuseră chiar și frunze ascuțite.

— Maică Precistă, murmură Bailey, asta unde-o mai fi?

Teal scutură din cap; în ochi îi apăruse o nouă spaimă.

— Habar n-am.

— Nu pare a fi de pe Pămînt. Parcă ar fi... Marte.

— N-am de unde ști. Dar află, Homer, că poate fi și mai rău — nici măcar de pe o altă planetă, vreau să spun.

— Ha? Cum adică?

— Ar putea fi din afara spațiului. Nu-s de loc sigur că acela-i soarele nostru. E prea strălucitor.

D-na Bailey li se alăturase fără zgomot și privea fascinată ciudatul peisaj. „Homer, zise ea cu voce reținută, copacii aceia oribili... mă înspăimîntă."

El o bătu ușurel pe mînă.

Teal, în vremea asta, părea a încerca să deschidă fereastra.

— Ce faci? îl întrebă Bailey.

— M-am gîndit să scot nițel capul afară, așa o să-mi dau seama ce și cum.

— Aa... mă rog; dar fii atent.

Teal crăpă puțin fereastra și adulmecă. „Cel puțin aerul e respirabil". O deschise larg.

Chiar atunci se întîmplă ceva ce-i distrase atenția. Un tremur ușor scutură întreaga clădire o lungă secundă, apoi încetă.

— Cutremur! Strigară toți trei, deodată. D-na Bailey își aruncă brațele după gîtul soțului ei.

Teal înghiți cu zgomot și, revenindu-și, zise: „E-n regulă, doamnă Bailey. Casa asta nu are probleme cu seismele. Și trebuia să ne așteptăm la alte cîteva zgîlțîituri, după semnalul de aznoapte." Tocmai ajunsese cu eforturile fizionomice la o mască de perfect calm, inspiratoare de încredere, cînd veni a doua undă. De data asta, nu mai era tremurul delicat, ci adevărata zguduire.

La orice californian, de baștină ori transplantat, există un reflex primitiv cu rădăcini foarte adînci: cutremurul îl umple cu un sentiment de claustrofobie atît de devastator, încît nimic nu mai contează decît **să iasă afară!** Cercetași-model împing într-o parte bunicuțe neputincioase și fug. Nu are importanță prea mare că atît Teal cît și Bailey au basculat-o pe d-na Bailey. Atît, că așa s-ar adeveri că ea a sărit **prima** pe fereastră. Variantă în care nu trebuie să ne gîndim la politețe — pur-și-simplu ea o fi fost mai pregătită.

Se adunară la propriu și la figurat, se ridicară și-și scoaseră nisipul din ochi. Prima senzație era aceea de ușurare că simțeau iarăși pămîntul sub picioare. Apoi Bailey observă ceva și exclamația lui opri valul de exclamații dinspre d-na Bailey.

— Unde-i casa?

Dispăruse. Complet. Stăteau în mijlocul deșertului la care priviseră pe geam. Și afară de cei cîțiva copaci torturați, nu se vedea nimic, afară de cerul gălbui care deja trimitea spre ei o căldură insuportabilă.

Bailey își roti încet privirea, după care se întoarse spre arhitect. „Ei, Teal?" Vocea lui nu anunța nimic bun.

Teal dădu din umeri, descurajat. „Parcă eu știu. Nici măcar nu știu dacă mai sîntem pe Pămînt."

— Aici nu putem sta. Ar însemna moartea. Încotro?

— Oriunde. O să ne orientăm după soare.

Își tîrîseră o vreme picioarele sub arșiță, cînd d-na Bailey vru să se odihnească. Se opriră. Teal îi șopti lui Bailey, „Ai vreo idee?"

— Nu... nici una, Stai, tu auzi ceva?

Teal ascultă. „Parcă... Dacă n-o fi imaginația mea."

— Pare a fi o mașină. Hei, chiar asta e!

Ajunseră la autostrada de la nici 50 m.

Mașina cu pricina se dovedi a fi un mic camion hodorogit, condus de un fermier. Opri caraghios lîngă ei.

— Ne-am rătăcit. Ne puteți ajuta?

— Sigur. Sus.

— Los Angeles.

— Unde mergeați?

— Los Angeles? Da' unde sîntem?

— Vă aflați în mijlocul Rezervației Naturale Joshua-Tree.

Întoarcerea fu la fel de puțin entuziastă ca și retragerea lui Napoleon din Rusia. Dl. și d-na Bailey stăteau în față, lîngă șofer, în vreme ce Teal era aruncat încoace și încolo în lada camionului, încercînd cum putea să-și apere capul de soarele torid. Bailey reușise să-l convingă pe omenosul fermier să facă un ocol pînă la casa-teseract, nu atît pentru a o vedea, cît pentru a-și lua mașina.

În cele din urmă, luară colțul de-acum cunoscut. Dar casa nu mai era acolo. Nici măcar camera de la parter, cubul inițial. Dispăruse. Curioși fără voia lor, Bailey-i se învîrtiră o vreme pe acolo cu ochii pe jos, în urma lui Teal. „Pentru asta ai vreun răspuns, Teal?"

— Probabil că la ultima undă a căzut în altă secțiune de spațiu. Acum îmi dau seama că trebuia s-o fi ancorat la sol.

— Asta, și nu numai asta.

— Ei, nu văd de ce ne-am face sînge rău. Casa era asigurată, ș-apoi am învățat atîtea! Ce posibilități mai există, omule, ce de posibilități! Uite, chiar acum mi-a venit o idee nemaipomenită despre o casă...

Teal se feri la timp. La urma-urmei, era un om de acțiune.

Traducere de Liviu MARTINESCU

CONSEMNĂRI

memorial Ciprian Porumbescu

La împlinirea a 130 de ani de la naștere și a 100 de ani de la moarte, Ciprian Porumbescu este omagiat, pe meleagurile bucovinene, care l-au dat spiritualității românești pe acest precursor de seamă al școlii noastre muzicale, prin manifestări bogate ce reunesc, într-un amplu memorial, contribuția Comitetului județean de Cultură și Educație Socialistă Suceava a mișcării artistice de amatori, a unor modalități evocatoare variate. Un veritabil colocviu al artelor, în care alături de muzică se află poezia, arta plastică, filmul, își desfășoară secvențele pe parcursul a peste patru luni, pînă în octombrie a.c., oferind publicului din așezările urbane și rurale ale județului Suceava posibilitatea cunoașterii vieții și creației compozitorului patriot. Concerte, cicluri de audiții muzicale, spectacole de poezie și muzică, medalioane cinematografice, expoziții documentare, de artă plastică și filatelie, un festival coral interjudețean, ediția a XII-a a Concursului muzical de interpretare instrumentală pentru pionieri și școlari, ce poartă numele ilustrului înaintaș al muzicii românești, simpozioane și expuneri alcătuiesc un program omagial revelator pentru statornicirea personalității și operei lui Ciprian Porumbescu la loc de cinste în conștiința națiunii. (I.N.).

săptămîna muzeelor sucevene

Desfășurată în spațiul unor lăcașuri muzeale din Suceava, Fălticeni, Rădăuți și Cîmpulung Moldovenesc, precum și în unități economice și instituții din aceste așezări, „Săptămîna muzeelor sucevene" — complex de manifestări de educație patriotică și de valorificare a patrimoniului cultural național — a inclus pe agenda sa dezbateri științifice cu caracter profesional ale muzeografilor, întîlniri cu publicul, expoziții, consfătuiri ale creatorilor de artă populară și ale colecționarilor. O sesiune de comunicări a tratat, prin intermediul a 17 lucrări, tema privind „Muzeul etnografic — fenomen de conștiință socială. Modalități și forme de valorificare științifică și cultural-educativă a patrimoniului etnografic din județul Suceava". Înglobînd în program și marcarea Zilei internaționale a muzeelor, cu contribuția deosebită a profesorului Iulian Antonescu, acțiunea, în ansamblul său, a pus în evidență însemnătatea activității muzeale pentru păstrarea și promovarea unor importante valori spirituale, pentru propagarea idealurilor umaniste în rîndul maselor. (I.N.).

expoziții

■ La Suceava, în sălile muzeului s-a deschis expoziția de artă plastică a artiștilor profesioniști din județele din Moldova(a lipsit Vasluiul) în cadrul Festivalului Național „Cîntarea României". Cei șaisprezece autori suceveni (Ion Carp Fluerici, Veronica Gridinoc, Mircea Dăneasa, Dumitru Rusu, Adrian Bocancea, Marioara Pruteanu, Mircea Hrișcă, Virgil Parghel, Corneliu Tincu, Irina Tincu, Viorel Grigoraș, Marcela Larionescu, Traian Postolache, Pușa Pîslaru, Angela Pitaru Bolnavu și Tiberiu Moruz) cărora li s-au selectat lucrări pentru etapa republicană au prezentat un grupaj unitar, recompunînd, mai ales, imaginea contemporană a spațiului material și spiritual în care trăiesc și creează.

■ Concomitent, la Casa de Cultură a Sindicatelor din Suceava plasticienii amatori din județ au expus, în același context (59 de autori, 111 lucrări), alături de colegii lor de la cercurile foto ale caselor de cultură, cluburilor și căminelor culturale (15 autori, 40 de fotografii). Dintre pictorii, graficienii și sculptorii cu o mai îndelungată și apreciată activitate, care vor fi prezenți la etapa republicană, menționăm cîteva nume: Costel Butoi, George Gavrileanu, Dan Paulian, Elena Paulian, Romeo Calancea, Gh. Saftiu, Dan Bartoș, Ion Cruceanu, Constantin Ungureanu, Gh. Toxin, Ion Beclean. Lor li s-ar adăuga cîțiva artiști fotografi cu un remarcabil palmares profesional: D. Vintilă, I. Mîndrescu, Ferdinand Michitovici, D. Balint, Mihai Ungureanu.

■ Festivalul Național „Cîntarea României" a prilejuit și o a treia expoziție (deschisă în secția de artă plastică a muzeului), cea de artă populară. 112 autori, 230 de obiecte lucrate de ei, dintre care 70 de prezențe în republicană, iată rezultatele unei munci intense a unor foarte talentați reprezentanți ai genului. Reîntîlnirea cu multe nume cunoscute pentru noi (Virginia Larionescu, Marcel Colibaba, din Rădăuți, Chiril Dranca, din Stulpicani, Ecaterina Sturzu, din Arbore, Gh. Cosmici, din Frasin, Ion Cruceanu, din Vatra Dornei și Alexandru Andronicescu, din Fundu Moldovei, este un argument al perenității și nestăvilitului izvor al artei noastre populare. De remarcat selecția riguroasă operată de către etnografi, spre a închide toate porțile în fața kitsch-ului.

(M.M.)

DE LA O LUNĂ LA ALTA

circe și... premiile literare

Cine zicea că-n vremea noastră nu se mai produc minuni? Iată ce ne aduce la cunoștință George Marinescu Dinizvor (Flacăra nr. 21 din 27 mai 1983): „Cam după vreo 9 luni, zeița naște o minune de copil, **căruia** (sic!) nașii, inspirați de parce, de către ursitori, îl botează Alexandru (bărbatul care apără, protectorul, „Alexox-andros")..." În sfîrșit aflăm și noi că bunul Zeus s-ar fi îndurat să-și trimită „fiica cea mai iubită", adică pe Aurora (?!), printre concetățenii noștri pentru că — ne-o spune G.M.D. — dumneaei se amorezase „lulea de un românaș". Pînă aici toate bune, numai că aceeași zeiță-mamă, împămîntenită deci și pusă pe fapte mari, după un timp „fuge înapoi la Zeus să-l reclame pe mîncătorul de timp" (adică pe Cronos) cum că „bărbatul ei (autorul încurcă puțin rolurile dar își revine mai încolo n.n.) nu mai e același ca la 20—30 ani".

Și bineînțeles Zeus, înțelegător și generos, o liniștește zicîndu-i: „...pentru că, știi că ești slăbiciunea mea uite ce am să fac pentru tine: îi dăruiesc fiului tău, Alexandru, o tinerețe veșnică". Și Zeus s-a ținut de cuvînt, ne asigură cu probe incontestabile același semnatar.

Ei, și Alexandru intră mai tîrziu (acest tîrziu însemnînd mai acum cîțiva ani) pînă și în grațiile vrăjitoarei Circe. Dovada cea mai elocventă? Știind că Alexandru se ocupă de scris, Circe face ce face și-i ...face rost de premii literare. Cum? Înlăturîndu-i pe „toți tovarășii de concurs ai lui Alexandru", după care, plină de grație desigur, își scoate „coroana de lauri și i-a pus-o pe cap lui*" (lui Alexandru, vezi bine). Și nu dintr-un capriciu oarecare, ci pentru că Circe, fiind în același timp — după cum subînțelegem — o mare cititoare de literatură, a fost pur și simplu "sedusă de grația ultimelor (sale) traduceri din poetul Ungaretti".

Dar ca să nu ne lungim cu vorba, ne grăbim a dezvălui „misterul" acestei „savuroase" povestiri mitologice. Ea este prilejuită de ziua aniversară a cunoscutului om de cultură Alexandru Balaci. Nu cunoaștem care va fi fost reacția sărbătoritului la parcurgerea textului în cauză, dar ne permitem să credem că distinsul italienist nu avea nevoie de asemenea „găselnițe" ridicole care nu fac nici un serviciu nimănui.

Ioanid DELEANU

* (Aluzie la premiul „Circe Sabaudia" atribuit, zice iar G.M.D., „unui românaș din Aurora olteneascǎ...")

FELURIMI...

● ÎNVĂȚĂTURILE LUI NEAGOE... MANOLE

„În literatură, Negruzzi l-a transformat pe Lăpușneanu într-un tiran paranoic... Delavrancea l-a compromis pe Ștefăniță, nepotul marelui Ștefan, pe care cronicarul îl ceartă pentru moartea lui Arbure dar îl laudă pentru vrednicia lui. Delavrancea a avut nevoie de un saltimbanc istoric pentru că așa a gîndit el trilogia și atunci l-a sacrificat ridiculizîndu-l pe tînărul domn și pe boierii săi. Comoditate și licență poetică mai mult decît păgubitoare!". („Suplimentul literar-artistic" al „Scînteii tineretului", nr. 6/1983, pag. 3).

● SCRIITORII ȘI ALIMENTAȚIA... IRAȚIONALĂ:

a) „...săream gardul internatului cu coridoarele mirosind veșnic a supă de chimen, (cred c-am băut o cisternă de supă și am devorat un vagon de macaroane cu marmeladă), și-o tuleam spre locuința poetului". (Mircea Micu, „Din pricina lui Arghezi!", „Luceafărul", nr. 49, 1981).

● „Dacă n-aș fi avut fericirea să mă nasc și să trăiesc în România mi-ar fi plăcut să mă nasc și să trăiesc în Portugalia". (Fănuș Neagu în „Luceafărul" 14/1983, p. 8). „Stimate Marin Mincu, spuneți în interviul pe care vi-l ia Marco Pratellesi (Cultura romena e cultura italiana — il ponte della semiotica, „Il Ponte", nr. 5, 31 maggio, 1981, Firenze) că Italia este, într-un anumit fel, o „a doua patrie" pentru dumneavoastră; cum ați ajuns în Italia? / — În acel interviu din revista „Il Ponte" afirm, într-adevăr, că Italia este a doua patrie a mea, dar în sens cultural..." (Marin Mincu, în „Flacăra" 15/1983, p. 7).

● CRITICA PARȘIVĂ

„Există **o critică parșivă** care, deși (bănuiesc) conștientă de acest fenomen, exaltă în continuare cărți mediocre încercînd să nu conștientizeze public o realitate literară evidentă. Critici de notorietate, cu pretenții demiurgice, prețuiesc mai mult pofta lor de a construi literatura decît viața acesteia ca atare. Ei se aseamănă acelor economiști care se încăpățînează să exploateze, din motive personaliste, un proiect falimentar". (George Alboiu în „Luceafărul" 18/1983, p. 11) Îmi închipui, așadar, că la soiul acesta de critică sîntem absolut (în sfîrșit!) protocroni, deși: „Am totuși pretenția să susțin că efortul subsemnatului (Marin Mincu, s.n.) de a modifica limbajul criticii, în mod efectiv, a dat rezultate imediate. Aș putea oferi exemple prin care să demonstrez că sintagme și termeni neintrați în vocabularul curent al criticii pînă la publicarea lucrărilor mele au început să fie apoi un bun al tuturor, deși nu sînt convins că toți cei care le folosesc au mers la sursă și că au, deci, justificarea teoretică minimă care să le dea acest drept". (Marin Mincu, în „Flacăra" 15/1983, p. 8).

Dumitru BRĂDĂȚAN

REALIZATORI: Ion BELDEANU, Constantin BLĂNARU, George DAMIAN, Viorel DÂRJA, Ion CARP FLUERICI, Mihail IORDACHE, Gh. LUPU, Marcel MUREȘEANU, Ion PARANICI, Mircea TINESCU, Alexandru TOMA.
Tehnoredactare: Valentin MILICI

COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ SUCEAVA
Str. Mihai Vitezul, nr. 48